

Cinema Rialto

En la mateixa tardor d'aquell any va començar a construir-se el cine en un pati que tenia Pepito Sirate en el Poble Nou i tots els matins quan el mestre don Ramon ens portava en fila de dos per aquest carrer d'esplai a jugar en els femers dels afores jo veia la bastida amb els obrers dalt i després als pintors donant una passada de color crema a la façana. Sabia que dins d'aquest local prompte cavalcarien les ombres de tots els herois, les gestes dels quals jo coneixia per sentir-les contar a l'oncle Cándido que havia anat moltes voltes al cine a València quan en la seua joventut fugia de casa dels avis. Jo seguia al dia el lent procés de les obres de la mateixa forma que va edificant-se un somni. El sostre on aniria la cabina amb la màquina, el sòl en pendent del pati de butaques, l'escenari sota la pantalla, tot anava prenent aparença fora ja de la imaginació i encara que ma tia Pura deia que el cine era un invent del diable això no feia sinó excitar-me encara més. Dalt de la façana hi havia una orla i enmig d'ella els pintors amb una lentitud infinita traçaven en grans caràcters romans el nom del cine i al passar pel costat de la bastida cada matí descobria el senyal d'una nova lletra a punt de revelar-se. Era ja el temps de la Puríssima per desembre i ja havien travessat pel cel altes falques d'aus cap als hivernadors del sud i els estornells ja havien arribat des dels freds d'Europa i bufava la tramuntana entre la festa de Santa Bàrbara i el dia d'excursió amb la cassoleta d'arròs al forn que obria Nadal quan el nom del cine va acabar finalment per completar-se. Es deia Cinema Rialto. O Cine Marialto, com alguns llegien lletrejant amb la boca oberta.

L'oncle Manuel era un agricultor clàssic, menut, ex-captiu, catòlic de cooperativa, molt entès en empelts i a totes bandes, inclús al bar i a l'església, anava acompanyat del seu jornalero, que li deien Gallo; l'oncle Benjamin tenia alguns estudis de magisteri, però no havia fet una altra cosa en la seua vida que jugar a la groga vuit hores diàries i anar a voltes a tallar-se les ungles a València en taxi, i com era un bessó de poca salut havia mamat de deu mares de llet repartides per distints pobles de la comarca i a la criada Rosario l'obligava a deixar-li en la tauleta de nit abans de despertar-se un got d'aigua acabada de dur de la font calda per a prendre-se-la en dejú com feien els banyistes; el meu oncle Cándido estava ple de fantasia i un parell de voltes a l'any desapareixia de casa sense que ningú sabera on parava i aleshores ma tia Pura redoblava les oracions al Jesuset Perdut, però l'oncle Cándido sens dubte no estava en el temple discutint amb els doctors sinó probablement en una pensió del carrer Pelayo de València tancat amb alguna puta que li fera un bon preu, encara que aquestes corregudes darrere de toreros i artistes pertanyien al passat. Ara s'havia casat amb una dona de Castelló i gros, panxut, fumant puro em posava als seus genolls per a contar-me històries de pel·lícules que havia

vist en la ciutat i també les proeses que ell havia realitzat.

—Perquè sàpies com era de valent el teu oncle, et diré una cosa, Manuel. Quan va venir la revolució van arribar de matinada ací a casa quatre de la FAI amb pistoles i em van traure del llit per a portar-me a espentes a l'alqueria del terme de Vila-real on tinc el nàvel. Vaig creure que anaven a matar-me, però en arribar allí un d'ells, el més fanfarró, em va donar una aixada i em va dir: no volem afusellar-te perquè ets molt graciós, només volem veure't cavar amb una aixada encara que només siga una volta en la teua vida.

—¿I vostè què va contestar?

—Jo em vaig plantar entre dos tarongers. Vaig obrir els braços en creu i vaig dir a la patrulla: ni pensar-ho, abans d'agarrar aquesta ferramenta i doblar l'esquena, m'estime més que em mateu. I aleshores vaig cridar amb tota la força: ¡¡dispareu-me al cor!!

—¿De veres?

—Com t'ho conte. Aquestes coses només les faig jo i Charles Boyer. Quan estrenen el cine et duré a veure pel·lícules d'aventures i de terror. ¿Saps qui és Boris Karloff? Et duré a veure "La Máscara de Hierro" i "El Clavo". I sabràs com es comporten els valents.

—¿I per què els rojos no el van matar? —li vaig preguntar.

—Perquè en aquesta vida és important caure simpàtic. Amb un del comitè jo havia jugat moltes voltes de parella al truc i al subhastat. En canvi al rector del poble, que li deien mossèn Ramon, el van traure de casa mentre s'estava afaitant, el van dur cap a Artana i en una cuneta li van pegar dos tirs i allí es va quedar amb mitja cara ensabonada. En el cine també faran pel·lícules de guerra i de vaquers amb molts morts.

—¿I els nacionals han mort a algú en el poble? —li vaig dir a l'oncle Cándido, encara damunt dels seus genolls.

—Bo. Després de la victòria es van fer alguns judicis. Tot legal, ¿eh? En fi, hi ha hagut algunes coses, però no preguntes tant. El que has de fer ara és jugar.

Havia sentit contar a algú que els nacionals havien afusellat després de la guerra el pare de Pepito Sirate, aquell jove que ara estava construint el primer cine del poble i una altra volta les meues preguntes sobre la guerra havien topat contra un silenci molt sòlid, però en la imaginació vaig començar a explorar des d'aleshores un món d'odis i sang que desconeixia, el qual s'unia a tota la trama de somnis i aventures que em prometia el Cinema Rialto a punt de ser inaugurat.

Manuel Vicent